

Lezing: Ruth 3 en 4

Inleiding

Voor wie er de afgelopen keren niet bij waren: In dit kleine bijbelboek maakt een vrouw met de naam Naomi in korte tijd een serie rampen mee: Er is hongersnood in haar land, ze vlucht ervoor naar een buurland, daar sterven haar man en haar twee zonen. Dan keert ze berooid terug naar huis, samen met één van haar buitenlandse schoondochters, Ruth. Ze is één en al klacht: God is er niet voor mij, zegt ze. De Ontzagwekkende heeft zich tegen mij gekeerd.

Ruth denkt daar anders over. Zij heeft pas op latere leeftijd, door haar huwelijk, kennis gemaakt met de God van Israël. Zij is onder de indruk, van de manier waarop de Eeuwige er is, voor kwetsbare mensen als haar schoonmoeder en zij, in de leefregels die God aan zijn volk heeft gegeven. Weduwen zonder bron van inkomsten mogen in oogsttijd aren plukken achter de maaiers! Dat was in haar land van herkomst wel anders. Als ze terug zijn in Naomi's geboortestad, Bethlehem, gaat Ruth aren plukken achter de maaiers. Bij toeval komt ze dan terecht op het land van Boaz, iemand uit de stam van haar schoonfamilie. Hij behandelt haar op een zeer voorkomende manier. Ze komt met armen vol graan thuis. Daarmee brengt Ruth Naomi op een idee. Er is nog een leefregel in de Thora, die goed is voor weduwen als zij tweeën. Als een vrouw haar man verliest, zonder een zoon te hebben die de familienaam toekomst kan geven, moet het meest naaste mannelijke familielid met haar trouwen. En laat Boaz nu zo'n naaste zijn. Naomi maakt hem opmerkzaam, op zijn plicht ten opzichte van Ruth.

Verkondiging

Vorige week was het zondag Trinitatis, zondag van de drie-eenheid.

En je zou kunnen zeggen dat alle gebeurtenissen uit het leven van Jezus zijn nu geweest, alle feesten gevierd. Voor vorige week was de kleur wit, de feestkleur. Ook al was daar enige verwarring over. Maar nu is de kleur toch echt groen en dat blijft het tot Gedachteniszondag.

Nu begint de tweede helft van het kerkelijk jaar, nu staat niet meer alleen het leven van Jezus in de focus, maar het leven van de kerk die door zijn boodschap is geïnspireerd. De gemeente die mag groeien en bloeien.

Zo heeft het feest van Trinitatis – drie-eenheid – het feest waarop we vieren dat we God mogen kennen als Vader, Zoon en Geest. Heeft dat feest iets van volheid en overvloed. De oogst is binnen, zou je kunnen zeggen, en nu moet er wat mee gedaan worden. De oogst is binnen, dat is ook het moment waar we het verhaal van Ruth vandaag beginnen.

In hoofdstuk 2 dat we op Pinksteren hebben gelezen, hoorden wij dat Ruth aren ging lezen op het veld van Boaz, en dat ze dat de hele oogsttijd is blijven doen. Aren lezen bij de maaiers, dat was een beetje de voedselbank van die dagen. Maar nu is de oogsttijd voorbij. Is dan de tijd van Ruth op het land van Boaz nu ook voorbij?

Naomi, haar schoonmoeder, denkt van niet. Naomi is op zoek naar rust, naar bestaanszekerheid, veiligheid. Boaz zou die rust kunnen geven.

Naomi neemt dit hoofdstuk het heft in handen. In het vorige hoofdstuk was het Ruth, die het initiatief nam. Hier speelt Naomi nadrukkelijk een rol van schoonmoeder. Zij denkt aan twee verschillende sociale regels van het oude Israël, het losserschap en het zwagerhuwelijk.

Een lossers kan optreden door een arm geworden familielid vrij te kopen en daardoor te beschermen en zo de naam van de familie laten voortleven op dat land. In de regels staat dat een "broer" dat moet doen.

Slaat dat ook op Naomi? Dat is zo duidelijk niet. En het zwagerhuwelijk wil zeggen dat de broer van een kinderloos gestorven weduwnaar met diens weduwe moet trouwen en voor nageslacht moet zorgen zodat de naam van die broer niet verdwijnt in Israël. Een broer. En ook hierbij de vraag: slaat dat ook op de situatie van Ruth en Boaz?

Bovendien is dat recht van lossen en zwagerhuwelijk niet bedoeld voor Moabieten. Beide regels kun je vooral goed begrijpen als je je realiseert dat ze bedoeld zijn voor een volk dat zijn plek nog moet veroveren in het beloofde land. Daarom is het van belang dat een naam niet verdwijnt. Wij maken ons vandaag minder druk over het verdwijnen van een naam in de stamboom... Naomi stuurt Ruth naar de dorsvloer om contact te maken met Boaz. De suggestie is: Boaz, ga die twee regels combineren en handel in de geest van die bepalingen - al is het niet naar de letter ervan. Naomi treedt daarbij op als "koppelaarster", ze gaat zich mengen in wat Ruth moet gaan doen.

Dit is niet meer de verbitterde Naomi, lamgeslagen door verdriet, dit is een vrouw die initiatief ontplooit en moed heeft.

Misschien wel gekregen door het handelen en optreden van Ruth, haar schoondochter. Hoe dan ook: meer kan Ruth niet doen en meer kan Naomi niet doen. Wat gaat Boaz doen? Boaz kan zeggen: de regels slaan niet op deze situatie. Hij kan ook zeggen: al is het hier niet voor bedacht, ik handel in de geest van de bepalingen en volg de stem van mijn hart.

Naomi kan absoluut niet inschatten hoe dit allemaal uitpakt. Twee moedige vrouwen moeten afwachten wat Boaz doet. Er zit niets anders op.

En hoe is dat bij ons? Als je komt op een dood punt in je leven. Als je er niets meer aan kunt doen - behalve afwachten. Als het lot van je toekomst in handen van een ander ligt? Een uitslag, een behandeling, iets anders dat de weg van je verdere leven bepaalt? Wat doe je dan, behalve in spanning afwachten? Hopen dat het goed komt? Bidden dat het goed komt? Kun je het loslaten en overlaten aan een ander? Ga je God vragen om invloed te nemen? Ga je vertrouwen dat het goed komt? Heb je de moed om je over dat dode punt heen te laten helpen door anderen? In dit verband is het veelbetekenend wat de "hoofdrolspelers" tegen elkaar zeggen: Naomi tegen Ruth: wat hij zegt, dat moet je doen. Ruth zegt tegen Boaz: al wat jij zegt, dat zal ik doen. Boaz tegen Ruth: al wat jij zegt, dat zal ik doen.

Ruth wordt door Naomi naar Boaz gestuurd. De beschrijving van wat er vervolgens gebeurt tussen die twee heeft een erotische ondertoon. Wat er precies gebeurt is niet duidelijk, maar Boaz wil niet dat bekend wordt dat Ruth op de dorsvloer is geweest. Het is belangrijk dat Ruth niemand anders tegenkomt. Anders zou ze waarschijnlijk alle verwijten over Moabitische losbandigheid over zich uitgestort krijgen, en dan kan ze het verder wel vergeten in Bethlehem. Ruth is een vrouw met lef. Ook al noemt ze zichzelf een dienares, heel onderdanig.

Voor Boaz geldt hetzelfde, voor wat hij doet is heel veel moed nodig. Als vooraanstaand burger van Bethlehem kun je niet zomaar trouwen met een Moabitische. Je verplichtingen negeren en Ruth nu wegsturen kan ook niet.

Boaz wil Ruth bescherming bieden, maximaal. De liefde wint, kun je zeggen. Die twee, Ruth en Boaz, zijn mensen met moed, sterke wil en doorzettingsvermogen. De liefde wint, de wil om bescherming te bieden aan wie dat nodig heeft. De wil om zelf een schuilplaats te zijn en niet alleen te praten over schuilen onder de vleugels van de Eeuwige te praten.

Eerder had Boaz al gezegd dat het goed was dat Ruth was komen schuilen "onder de vleugels van de God van Israël".

Nu vraagt ze: Mag ik dan bij jou schuilen? Een mens onder je hoede nemen. De bescherming van God is geen vervanging voor menselijke bescherming. En soms hebben we nodig dat iemand vleugels uitslaat over ons, dat we bij iemand mogen schuilen. En in het laatste hoofdstuk, wordt inderdaad de zaak beklonken. Boaz treedt als lossers op, zoals dat heet, naar de wetten van Israël. Hij huwt met Ruth en er wordt een kind geboren, dat pontificaal op de schoot van oma Naomi wordt gezet. Er is weer vreugde in haar leven. Dat kind, Obed, zal de grootvader zijn van David, de messiaanse koning. Met die naam eindigt het verhaal. En daarom staat de naam van Ruth met ere vermeld in het geslachtsregister van Jezus, waarmee het Nieuwe Testament begint, Matteüs 1.

Het is een mooi verhaal, vindt u ook niet? Een eenvoudig, menselijk, verhaal. Het heeft de nodige romantiek, omdat er liefde in het spel is. Het heeft iets teders, in de zorgzaamheid waarop de mensen hier met elkaar omgaan, door liefde gedreven.

Boaz die zich ontfermt over Ruth. Ruth die moedig handelt, zij is krachtig in haar kwetsbaarheid, aangedreven door de slimme Naomi, om de geschiedenis een duwtje te geven in de goede richting.

Ruth is een boek dat je doet glimlachen. Het gaat over mensen – lang geleden – maar we herkennen hun hartstochten, hun zoektocht, hun verdriet om wat je kan overkomen, honger, nood, dood; hopelijk ook hun optimisme, hun moed misschien beter, hun verlangen naar het goede eenvoudige leven, in liefde en in verbondenheid.

Schuilend onder de vleugels van God, vindt Ruth bescherming. De wees, de weduwe en de vreemdeling, iedereen. God sluit geen mensen buiten en dat gebeurt daar waar mensen zorgen voor elkaar.

Dat dat ook ons zal overkomen als geheim en zegening.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk

ds. Hillegonda Ploeger